

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. gegužės 8 d.*

Byloje C-491/06

dėl *Vestre Landsret* (Danija) 2006 m. lapkričio 23 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2006 m. lapkričio 28 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Danske Svineproducenter

prieš

Justitsministeriet,

dalyvaujant

Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunion (UECBV),

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas A. Rosas, teisėjai U. Lõhmus, J. Klučka (pranešėjas), A. Ó Caoimh ir P. Lindh,

* Proceso kalba: danų.

generalinis advokatas Y. Bot,
posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. lapkričio 28 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Danske Svineproducenter*, atstovaujamos *advokat* H. Sønderby Christensen,
- *Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunion (UECBV)*, atstovaujamos J.-L. Mériaux, padedamo *advokat* J. Seeger Perregaard,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos B. Weis Fogh, padedamos *advokat* P. Biering,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos A. Hubert,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos I. Chalkias ir S. Papaioannou,
- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos F. Erlbacher ir H. Støvlbæk,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 1991 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyvos 91/628/EEB dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir iš dalies keičiančios Direktyvas 90/425/EEB ir 91/496/EEB (OL L 340, p. 17), iš dalies pakeistos 1995 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 95/29/EB (OL L 148, p. 52, toliau – Direktyva 91/628), priedo I skyriaus A skirsnio 2 punkto b papunkčio, VI skyriaus 47 punkto D skirsnio ir VII skyriaus 48 punkto 3 dalies trečios įtraukos aiškinimu.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant ginčą tarp profesinės organizacijos *Danske Svineproducenter* ir *Justitsministeriet* (Teisingumo ministerija) dėl Direktyvos 91/628 perkėlimo į Danijos teisę.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

Direktyva 91/628

- 3 Direktyvos 95/29 trečia ir ketvirta konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„kadangi kai kurios valstybės narės nustatė taisykles, reglamentuojančias maksimalią kelionės trukmę, šėrimo ir girdymo intervalus, poilsio laiką ir pakrovimo tankį;

kadangi šios taisyklės kai kuriais atvejais yra ypač išsamios ir kai kurių valstybių narių taikomos ribojant prekybą gyvais gyvūnais Bendrijoje; kadangi gyvūnų vežimu užsiimantiems asmenims būtina žinoti aiškiai apibrėžtus kriterijus, pagal kuriuos tie asmenys gali veikti visoje Bendrijoje, nepažeisdami skirtingų kiekvienos šalies nuostatų;

kadangi, norint pašalinti technines kliūtis, trukdančias prekiauti gyvūnais ir sudaryti palankias veiklos sąlygas tam tikroms rinkos institucijoms bei garantuoti patenkinamą vežamų gyvūnų apsaugą, būtina vidaus rinkos kontekste keisti Direktyvos 91/628/EEB taisykles, suderinant kelionės trukmę, poilsio laiką, šėrimo ir girdymo intervalus bei pakrovimo tankį tam tikroms gyvūnų rūšims.“

- 4 Pagal Direktyvos 91/628 1 straipsnio 1 dalies a punktą ši direktyva taikoma naminėms kiaulėms.

- 5 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies aa punkte numatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad „gyvūnų pakrovimo tankis bent jau atitinka normas, išdėstytas priedo VI skyriuje, ir taikomas tame skyriuje nurodytiems gyvūnams bei transporto priemonėms“ ir kad „kelionės trukmė, poilsio laikas bei tam tikrų gyvūnų rūšių šėrimo ir girdymo intervalai atitinka normas, išdėstytas priedo VII skyriuje, ir taikomas tame skyriuje minimiems gyvūnams, nepažeidžiant Reglamento (EEB) Nr. 3820/85 <...>“.

- 6 Pagal Direktyvos 91/628 5 straipsnio A skirsnio 1 dalies c punktą valstybės narės užtikrina, kad bet kuris vežėjas šioje direktyvoje minimiems gyvūnams vežti naudoja

transporto priemonės, kurios užtikrina, kad laikomasi Bendrijos reikalavimų dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir ypač šios direktyvos priede nustatytų reikalavimų bei tų, kurie dar bus nustatyti, remiantis tos pačios direktyvos 13 straipsnio 1 dalimi.

7 Direktyvos 91/628 priedo I skyriuje yra nuostatos, taikytinos būtent naminėms kiaulėms vežti. Šio skyriaus A skirsnio 2 punkto a–c papunkčiuose numatyta:

„a) gyvūnams turi pakakti vietos stovėti įprasta poza, prireikus įrengiamos pertvaros, apsaugančios gyvūnus nuo transporto priemonės trūkčiojimų. Jei taisyklėse dėl gyvūnų apsaugos nenurodyta specialių sąlygų, gyvūnui skiriama tiek vietos, kad jis galėtų atsigulti;

b) transporto priemonė ir konteineriai yra sukonstruoti ir valdomi taip, kad apsaugotų gyvūnus nuo atšiauraus ir ypač permainingo klimato sąlygų. Ventilacija ir oro kiekis atitinka vežimo sąlygas ir yra pritaikyti vežti tam tikras gyvūnų rūšis.

Vežamų gyvūnų konteineriuose (toliau – gardas) bei kiekviename jų lygyje turi būti pakankamai vietos, kad virš natūraliai stovinčių gyvūnų būtų pakankamai ventiliuojamo oro ir kad jokia būdu nebūtų trukdoma jiems natūraliai judėti;

c) transporto priemonės ir konteineriai yra lengvai valomi, turi ištrūkti neleidžiančius įtaisus ir yra sukonstruoti ir valdomi taip, kad gyvūnai nesusižeistų ir

nepatirtų nereikalingų kančių ir kad būtų garantuotas jų saugumas vežant. <...> Tokie ženklai reiškia, kad gyvūnai gali būti tikrinami ir jais turi būti pasirūpinta, jie tvirtinami toliau nuo ventiliacijos angų. <...>“

- 8 Direktyvos 91/628 VI skyriaus 47 punkto D skirsnyje numatyta, kad vežant kiaules geležinkeliu ir keliu „visoms kiaulėms turi būti sudarytos sąlygos bent jau natūraliai atsigulti ir atsistoti“ ir kad „norint laikytis šių minimalių reikalavimų, maždaug 100 kg sveriančių kiaulių pakrovimo tankis neturėtų viršyti 235 kg/m²“. Be to, „atsižvelgiant į kiaulių veislę, dydį ir fizinę būklę, gali prireikti padidinti <...> minimalų tokį reikalaujamą paviršiaus plotą; jį taip pat gali prireikti padidinti iki 20 % atsižvelgiant į oro sąlygas bei kelionės trukmę“.
- 9 Pagal Direktyvos 91/628 priedo VII skyriaus 48 punkto 2 ir 3 dalis:

„2. Gyvūnų, priklausančių 1 (dalyje) minimoms rūšims, kelionės trukmė negali viršyti 8 val.

3. Maksimali kelionės trukmė, minima 2 (dalyje), gali būti pratęsta, jeigu gyvūnus vežanti transporto priemonė atitinka tokius papildomus reikalavimus:

<...>

- prie gyvūnų galima tiesiogiai prieiti,

- įrengta tinkama ventiliacija, kurią galima keisti pagal temperatūrą (išorinė ir vidinė ventiliacija),

<...>“

- 10 2007 m. sausio 5 d. Direktyva 91/628 buvo panaikinta ir pakeista 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas ir iš dalies keičiantis Direktyvas 64/432/EEB ir 93/119/EB bei Reglamentą (EB) Nr. 1255/97 (OL L 3, 2005, p. 1).

Reglamentas (EB) Nr. 411/98

- 11 1998 m. vasario 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 411/98 dėl gyvūnų apsaugos papildomų standartų, taikomų kelių transporto priemonėms, naudojamiems gyvuliams vežti ilgiau nei aštuonias valandas trunkančiose kelionėse (OL L 52, p. 8), 1 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu yra viršijamas Direktyvos 91/628/EEB priedo VII skyriaus 2 dalyje nustatytas aštuonių valandų kelionės laikas, kelių transporto priemonės, naudojamos naminiams

neporakanopiams ir naminiams galvijams, avims, ožkoms ir kiaulėms vežti Bendrijoje, privalo atitikti šio reglamento priede nustatytus papildomus reikalavimus.“

12 Reglamento Nr. 411/98 priedo 3 punkte numatyta:

„Patekimas

Vežimui naudojamos transporto priemonės turi būti įrengtos taip, kad bet kuriuo metu būtų galima tiesiogiai patekti pas vežamus gyvūnus, norint juos patikrinti ir visapusiškai tinkamai pasirūpinti, pirmiausia pašerti ir pagirdyti.“

Nacionalinės teisės aktai

13 Direktyva 91/628 į Danijos teisę buvo perkelta 1993 m. balandžio 16 d. Nutarimu Nr. 201 dėl vežamų gyvūnų apsaugos. Vėliau šis nutarimas buvo iš dalies pakeistas 2005 m. liepos 13 d. Nutarimu Nr. 734 (toliau – Nutarimas Nr. 734), kuriuo *Justitsministeriet* nustatė naują kiaulių vežimo tvarką. Pagal Nutarimo Nr. 734 2 straipsnio 1 dalį šis nutarimas įsigaliojo 2005 m. rugpjūčio 15 d., išskyrus nuostatas, susijusias su pakrovimo tankiu, kurios įsigaliojo 2006 m. rugpjūčio 15 d., remiantis to paties nutarimo 2 straipsnio 2 dalimi.

Nutarimo Nr. 734 nuostatos, susijusios su gardo aukščiu

14 Nutarimo Nr. 734 6a straipsnyje numatyta:

„1. Kai vežamos 40 kg ar daugiau sveriančios kiaulės, vidinis aukštis tarp horizontalių pertvarų, matuojamas nuo aukščiausio grindų taško iki žemiausio lubų taško (pvz., apatinė bet kurios skersinės sijos ar statramsčio pusė), vežant turi atitikti bent šiuos reikalavimus:

Kiaulės		
Vidutinis svoris kg	Vidinis aukštis, jei naudojama mechaninė vėdinimo sistema	Vidinis aukštis, jei naudojama kita vėdinimo sistema
40	74 cm	89 cm
50	77 cm	92 cm
70	84 cm	99 cm
90	90 cm	105 cm
100	92 cm	107 cm
110	95 cm	110 cm
130	99 cm	114 cm
150	103 cm	118 cm
170	106 cm	121 cm
190	109 cm	124 cm
210	111 cm	126 cm
230	112 cm	127 cm

<...>

3. Mechaninė vėdinimo sistema turi užtikrinti pakankamą ir vienodai paskirstytą vėdinimą, tiekiant ne mažiau kaip $61 \text{ m}^3/\text{val.}$ 100 kg kiaulių. Kai 40 kg ir daugiau sveriančios kiaulės vežamos ilgiau nei aštuonias valandas, taip pat taikomos 3 priedo A skirsnio 2 punkto nuostatos, jei naudojama mechaninė vėdinimo sistema.

4. Kiaulių garde ir kiekviename lygyje visada turi būti užtektinai vietos, kad būtų galima virš įprasta poza stovinčių kiaulių užtikrinti gerą vėdinimą ir jokių būdu nebūtų trukdoma joms natūraliai judėti.

5. Kai 40 kg ir daugiau sveriančios kiaulės vežamos ilgiau nei aštuonias valandas, naudojama transporto priemonė turi būti sukonstruota taip, kad, pvz., kai ji turi pakeliamą stogą ir perkeliamas pertvaras ar yra kitos panašios konstrukcijos, visais atvejais būtų užtikrinamas ne mažesnis kaip 140 cm vidinis tikrinimo aukštis kiekviename lygyje, matuojamas nuo aukščiausio grindų taško iki žemiausio lubų taško (pvz., apatinė skersinės sijos ar statramsčio pusė). Nustačius 140 cm vidinį tikrinimo aukštį, kai gyvūnai vežami keliais lygiais, kiekvieno aukštesnio lygio aukštis turi būti ne mažesnis nei numatyta 1 punkte.“

15 Nutarimo Nr. 734 3 straipsnyje numatytos šios pereinamosios nuostatos:

„1. Furgonų, sunkvežimių, priekabų, puspriekabių bei kitų transporto priemonių, kurios pirmą kartą įregistruotos iki 2005 m. rugpjūčio 15 d., atžvilgiu vežėjai, kai

40 kg ir daugiau sveriančios kiaulės vežamos ilgiau nei aštuonias valandas, iki 2010 m. rugpjūčio 15 d. gali taikyti šias taisykles:

Kai vežamos 40 kg ir daugiau sveriančios kiaulės, vidinis aukštis tarp horizontalių pertvarų, matuojamas nuo aukščiausio grindų taško iki žemiausio lubų taško (pvz., apatinė bet kurios skersinės sijos ar statramsčio pusė), turi atitikti bent šiuos reikalavimus:

Kiaulės		
Vidutinis svoris kg	Vidinis aukštis, jei naudojama mechaninė vėdinimo sistema	Vidinis aukštis, jei naudojama kita vėdinimo sistema
Kiaulės nuo 40 kg iki 110 kg	100 cm	107 cm
Kiaulės nuo 110 kg iki 150 kg	110 cm	118 cm
Kiaulės nuo 150 kg iki 230 kg	112 cm	127 cm
Kiaulės virš 230 kg	> 112 cm	> 127 cm

2. Mechaninė vėdinimo sistema turi užtikrinti pakankamą ir vienodai paskirstytą vėdinimą, tiekiant ne mažiau kaip $61 \text{ m}^3/\text{val.}$ 100 kg kiaulių.

3. Kiaulių garde ir kiekviename lygyje visada turi būti užtektinai vietos, kad būtų galima virš įprasta poza stovinčių kiaulių užtikrinti gerą vėdinimą ir jokių būdu nebūtų trukdoma joms natūraliai judėti.

4. Prieš įsigaliojant 2 straipsnio 2 dalyje numatytoms paviršiaus ploto normoms, kai vežant kiaules vidinis aukštis yra 100 cm, turi būti skiriama ne mažiau kaip 0,42 m² paviršiaus ploto 100 kg kiaulių.“

16 Nutarimo Nr. 734 nuostatos susijusios su pakrovimo tankiu.

Nutarimo Nr. 734 I priedas, pakeičiantis 1993 m. balandžio 16 d. Nutarimo Nr. 201 II priedą, numato:

„D. Kiaulės

Vežimas geležinkeliu ir keliu, įskaitant priekabas

1. Trumpesnė nei aštuonių valandų kelionė:

Gyvas svoris (kg)	Paviršiaus plotas (m ²) gyvūnui
25	0,17
50	0,26
75	0,33
100	0,42
200	0,70
250 ar daugiau	0,80

Atsižvelgiant į gyvūno veislę, dydį ir sveikatos būklę gali reikėti nurodytą plotą padidinti. Taip pat gali pasirodyti būtina iki 20 % padidinti paviršiaus plotą, atsižvelgiant į oro sąlygas ir kelionės laiką.

2. Ilgesnė nei aštuonių valandų kelionė:

Gyvas svoris (kg)	Paviršiaus plotas (m ²) gyvūnui
25	0,20
50	0,31
75	0,39
100	0,50
200	0,84
250 ar daugiau	0,96“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 17 Iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą išplaukia, kad *Danske Svineproducenter* yra profesinė organizacija, atstovaujanti Danijos kiaulių augintojų interesams. Ji turi apie 1 700 narių, kurie gamina du trečdalius Danijos kiaulienos produkcijos.
- 18 2005 m. gegužės 14 d. *Danske Svineproducenter* pareiškė *Vestre Landsret* (Vakarų regioninis teismas) ieškinį *Justitsministeriet* tvirtindama, kad teisės aktai, kuriais į Danijos teisę perkeliama Direktyva 91/628, iš dalies pakeisti Nutarimu Nr. 734, nėra suderinami nei su šios direktyvos nuostatomis, nei su EB 28–30 ir 49 straipsniais, nei

su Reglamentu Nr. 1/2005. *Danske Svineproducenter* visų pirma mano, kad įvairūs Nutarime Nr. 734 numatyti reikalavimai, dar nepaskelbti jos ieškinio pateikimo dieną, yra neteisėti.

- 19 Manydamas, kad ginčui išspręsti reikia išaiškinti kai kurias Direktyvos 91/628 nuostatas, *Vestre Landsret* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar <...> Direktyvos 91/628 <...> priedo I skyriaus A skirsnio 2 punkto b papunkčio ir VII skyriaus 48 punkto 3 dalies trečios įtraukos nuostatas reikia aiškinti taip: valstybė narė neturi teisės priimti nacionalinių pereinamojo laikotarpio taisyklių, kuriose nustatyta, kad kai 40–110 kg sveriančių kiaulių vežimo trukmė viršija aštuonias valandas, kiekvieno lygio vidinis aukštis, matuojamas nuo aukščiausio grindų taško iki žemiausio lubų taško, turi būti ne mažesnis nei 100 cm, kai naudojama mechaninė ventiliacijos sistema?
2. Ar <...> Direktyvos 91/628 <...> priedo I skyriaus A skirsnio 2 punkto b papunkčio ir VII skyriaus 48 punkto 3 dalies trečios įtraukos nuostatas reikia aiškinti taip: valstybė narė neturi teisės priimti nacionalinių taisyklių, kuriose nustatyta, kad jei 40 kg ir daugiau sveriančių kiaulių visos kelionės trukmė viršija aštuonias valandas, reikia naudoti transporto priemones, kuriose (pavyzdžiui, naudojant pakeliamą stogą ir perkeliamas horizontalias pertvaras arba panašias konstrukcijas) bet kuriuo metu užtikrinama, kad kiekviename lygyje galima nustatyti ne mažesnę kaip 140 cm tikrinimo vidinį aukštį, matuojant nuo aukščiausio grindų taško iki žemiausio lubų taško, o kitų lygių, jei gyvuliai vežami keliais lygiais, vidinis aukštis visą laiką yra ne mažiau kaip 92 cm, kai vežamos kiaulės vidutiniškai sveria 100 kg ir naudojama mechaninė ventiliacijos sistema?

3. Ar <...> Direktyvos 91/628 <...> priedo VI skyriaus 47 punkto D skirsnio nuostatas reikia aiškinti taip: valstybė narė neturi teisės priimti nacionalinių taisyklių, kuriose nustatyta, kad kai vežimo trukmė viršija aštuonias valandas, vienai 100 kg kiaulei būtina skirti ne mažiau kaip 0,50 m² paviršiaus ploto?“

Dėl prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį

- 20 2007 m. gruodžio 27 d. laišku ieškovė pagrindinėje byloje paprašė atnaujinti žodinę proceso dalį tvirtindama, kad nuotraukas Danijos vyriausybė Teisingumo Teismui pateikė prieš pat posėdį, o tai jai neleidžia ginti savo interesų dėl šio pateikto įrodymo, kurį ji laiko neteisingu, pavėluotu ir šališku. Be to, ji teigia, kad prie jos pastabų pridėtų priedų nepateikimas kitiems rašytines pastabas pateikusiems suinteresuotiesiems asmenims yra teisės į gynybą pažeidimas.
- 21 Pirmiausia reikia priminti, kad, remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, šis Teismas gali savo nuožiūra, generalinio advokato pasiūlymu arba šalių prašymu priimti nutartį dėl žodinės proceso dalies atnaujinimo pagal Procedūros reglamento 61 straipsnį, jei jis mano, kad nepakanka informacijos arba byla turi būti nagrinėjama remiantis argumentu, dėl kurio šalys nepareišė savo nuomonių (žr. 2000 m. vasario 4 d. Nutarties *Remesa Sugar*, C-17/98, Rink. p. I-665, 18 punktą; 2004 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Swedish Match*, C-210/03, Rink. p. I-11893, 25 punktą ir 2007 m. birželio 28 d. Sprendimo *Albert Reiss Beteiligungsgesellschaft*, C-466/03, Rink. p. I-5357, 29 punktą).
- 22 Be to, EB 234 straipsnis įtvirtina tiesioginį nuo šalių valios nepriklausantį bendradarbiavimą tarp Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų ne ginčo tvarka, kai šalys turi galimybę pateikti rašytines pastabas, o jų gali būti paprašyta pateikti žodines pastabas

posėdyje (šiuo klausimu žr. 1971 m. liepos 14 d. Nutarties *Rheinmühlen Düsseldorf*, 6/71, Rink. p. 719, 1 punktą; 2006 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Slob*, C-496/04, Rink. p. I-8257, 34 punktą).

- 23 Be to, vykdant EB 234 straipsnio procedūrą, grindžiamą griežtu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo kompetencijos atskyrimu, bet koks nagrinėjamų faktinių aplinkybių įvertinimas priskiriamas nacionalinio teismo kompetencijai (žr., be kita ko, 2005 m. birželio 9 d. Sprendimo *HLH Warenvertrieb et Orthica*, C-211/03, C-299/03 ir C-316/03–C-318/03, Rink. p. I-5141, 96 punktą ir 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, Rink. p. I-6199, 43 punktą). Todėl Teisingumo Teismas turi tik teisę aiškinti Bendrijos nuostatas ar spręsti dėl jų galiojimo remdamasis nacionalinio teismo jam nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis (žr., be kita ko, 1978 m. kovo 16 d. Sprendimo *Oehlschläger*, 104/77, Rink. p. 791, 4 punktą ir 2006 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Gasparini ir kt.*, C-467/04, Rink. p. I-9199, 41 punktą). Būtent nacionalinis teismas privalo nustatyti faktines ginčo aplinkybes ir nuspręsti, kokią įtaką jos turi sprendimui, kurį prašoma priimti (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 1982 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Pabst & Richarz*, 17/81, Rink. p. 1331, 12 punktą ir 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Eind*, C-291/05, Rink. p. I-10719, 18 punktą).
- 24 Dėl nuotraukų, kurių pateikimas Teisingumo Teismui yra skundžiamas, pakanka pažymėti, kad teisėjų ir advokatų susirinkime prieš prasidedant teismo posėdžiui Teisingumo Teismas informavo pastaruosius, kad minėtos nuotraukos nebuvo pateiktos teisėjams ir kad jų pateikimui posėdyje nebus pritarta.
- 25 Dėl argumento, susijusio su prie ieškovės pagrindinėje byloje pastabų pridėtų dokumentų nepateikimu, reikia konstatuoti, kad šios pastabos buvo pateiktos be dokumentų, atsižvelgiant į jų apimtį, kitiems rašytines pastabas pateikusiems suinteresuotiesiems asmenims. Taip pat yra aišku, kad pastarieji žinojo apie šiuos priedus, kurių detalus sąrašas sudaro minėtų pastabų baigiamąją dalį ir kurie todėl turėjo

galimybę su jais susipažinti Teisingumo Teismo kanceliarijoje arba galėjo paprašyti juos pateikti.

- 26 Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, nėra pagrindo tenkinti ieškovės pagrindinėje byloje pateiktą prašymą atnaujinti žodinę proceso dalį.

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

- 27 Reikia priminti, kad, remiantis EB 249 straipsnio trečiąja pastraipa, direktyva yra privaloma kiekvienai valstybei narei, kuriai ji skirta, rezultato, kuri reikia pasiekti, atžvilgiu, bet nacionalinės valdžios institucijos pasirenka jos įgyvendinimo formą ir būdus.
- 28 Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, kiekviena valstybė narė, kuriai skirta direktyva, savo vidaus teisės sistemoje privalo imtis visų reikalingų priemonių direktyvos veiksmingumui siektino tikslo atžvilgiu užtikrinti (žr., be kita ko, 1999 m. birželio 17 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-336/97, Rink. p. I-3771, 19 punktą ir 2007 m. liepos 5 d. Sprendimo *Kofoed*, C-321/05, Rink. p. I-5795, 41 punktą).
- 29 Šiuo požiūriu reikia pažymėti, jog Teisingumo Teismas jau buvo nusprendęs, kad pagrindinis Direktyva 91/628 siekiamas tikslas yra vežamų gyvūnų apsauga (šiuo klausimu žr. 2008 m. sausio 17 d. Sprendimo *Viamex Agrar Handel ir ZVK*, C-37/06

ir C-58/06, Rink. p. I-69, 29 punktą). Vis dėlto, kaip tai išplaukia iš Direktyvos 91/628 antros konstatuojamosios dalies pirminės redakcijos ir iš Direktyvos 95/29 ketvirtos konstatuojamosios dalies, Direktyva 91/628 buvo priimta vykdant Bendrijos politiką pašalinti technines kliūtis, trukdančias prekiauti gyvūnais, ir sudaryti palankias veiklos sąlygas rinkos institucijoms.

30 Be to, iš Direktyvos 95/29 ketvirtos konstatuojamosios dalies išplaukia, kad Direktyvos 91/628 tikslas yra suderinti kai kurių gyvūnų rūšių maksimalią kelionės trukmę, šėrimo ir girdymo intervalus, poilsio laiką ir pakrovimo tankį. Tačiau reikia konstatuoti, kad nors Direktyvoje 91/628 kai kurios nuostatos tiksliai apibrėžtos, kitos yra abstrakčios (šiuo klausimu žr. 1999 m. gegužės 11 d. Sprendimo *Monsees*, C-350/97, Rink. p. I-2921, 26 punktą).

31 Šiomis aplinkybėmis Direktyva 91/628 turi būti perkeliama laikantis jos siekiamų tikslų, o valstybių narių diskrecija priklauso nuo šios direktyvos nuostatų tikslumo. Be to, minėtas perkėlimas turi būti atliekamas griežtai laikantis proporcingumo principo. Teisingumo Teismas, be kita ko, yra nusprendęs, kad proporcingumo principo, kuris yra bendrasis Bendrijos teisės principas ir daug kartų buvo patvirtintas Teisingumo Teismo praktikoje, be kita ko, bendros žemės ūkio politikos srityje (žr., be kita ko, 2001 m. liepos 12 d. Sprendimo *Jippes ir kt.*, C-189/01, Rink. p. I-5689, 81 punktą ir 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Ispanija prieš Tarybą*, C-310/04, Rink. p. I-7285, 97 punktą), turi laikytis tiek Bendrijos teisės aktų leidėjas, tiek nacionaliniai teisės aktų leidėjai ir teismai, kurie taiko Bendrijos teisę (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Viamex Agrar Handel ir ZVK* 33 punktą).

32 Todėl perkėlimo procedūrai būdinga, kad valstybės narės privalo laikytis pagrindinio vežamų gyvūnų apsaugos tikslo, netrukdant įgyvendinti kitų Direktyva 91/628 siekiamų tikslų.

33 Būtent atsižvelgiant į šių pastabų kontekstą reikia vertinti, ar nacionalinės priemonės, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, užtikrina visišką Direktyvos 91/628 nuostatų veikimą, remiantis tikslais, kurių ja siekiama, ir proporcingumo principu.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

34 Savo pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Direktyvos 91/628 priedo I skyriaus A skirsnio 2 punkto b papunktis ir VII skyriaus 48 punkto 3 dalies trečioji pastraipa turi būti aiškinami taip, kad jie leidžia valstybei narei priimti:

- nacionalines pereinamojo laikotarpio taisykles, kuriose nustatyta, kad kai 40–110 kg sveriančių kiaulių vežimo trukmė viršija aštuonias valandas, kiekvieno lygio vidinis aukštis, matuojamas nuo aukščiausio grindų taško iki žemiausio lubų taško, turi būti ne mažesnis kaip 100 cm, kai naudojama mechaninė ventiliacijos sistema,

- nacionalines taisykles, kuriose nustatyta, kad jei 40 kg ir daugiau sveriančių kiaulių visos kelionės trukmė viršija aštuonias valandas, reikia būtinai naudoti transporto priemonės, kuriose bet kuriuo metu užtikrinama, kad kiekviename lygyje galima nustatyti ne mažesnę kaip 140 cm tikrinimo vidinį aukštį, o kitų lygių, jei gyvuliai vežami keliais lygiais, vidinis aukštis visą laiką yra ne mažesnis nei 92 cm, kai vežamos kiaušės vidutiniškai sveria 100 kg ir naudojama mechaninė ventiliacijos sistema.

- 35 Reikia konstatuoti, jog Direktyvos 91/628 nuostatos įpareigoja valstybes narės priimti minimalias taisykles, užtikrinančias, kad kiaulės, vežamos keliu, turėtų vietos į plotį ir į aukštį bei pakankamą vėdinimą, o šie reikalavimai yra griežtesni tuo atveju, kai kelionė trunka ilgiau nei aštuonias valandas.
- 36 Iš tikrųjų Direktyvos 91/628 5 straipsnio A skirsnio 1 dalies c punkte valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad bet kuris vežėjas šioje direktyvoje minimiems gyvūnams vežti naudoja transporto priemones, kurios užtikrina, kad laikomasi Bendrijos reikalavimų dėl vežamų gyvūnų apsaugos, ir ypač šios direktyvos priede nustatytų reikalavimų bei tų, kurie dar bus nustatyti, remiantis tos pačios direktyvos 13 straipsnio 1 dalimi. Direktyvos 91/628 3 straipsnio 1 dalies aa punkte numatyta, kad valstybės narės užtikrina, be kita ko, jog gyvūnų pakrovimo tankis bent jau atitinka normas, išdėstytas šio priedo VI skyriuje. Minėtame VI skyriuje, kurio 47 punkto D skirsnyje fiksuojamas pakrovimo tankis, nurodyta, kad vežamoms keliu kiaulėms turi būti sudarytos sąlygos bent jau natūraliai atsigulti ir atsistoti. Taip pat patikslinama, kad, norint laikytis šių minimalių reikalavimų, maždaug 100 kg sveriančių kiaulių pakrovimo tankis neturėtų viršyti 235 kg/m^2 . Be to, šioje nuostatoje taip pat numatyta, kad, atsižvelgiant į kiaulių veislę, dydį ir fizinę būklę, gali prireikti padidinti pirmiau nurodytą minimalų reikalaujamą paviršiaus plotą; jį taip pat gali prireikti padidinti iki 20 % atsižvelgiant į oro sąlygas bei kelionės trukmę.
- 37 Be to, reikia pažymėti, kad Direktyvos 91/628 priedo I skyriaus A skirsnio 2 punkto b papunktyje tik numatyta, jog vežamų gyvūnų konteineriuose bei kiekviename jų lygyje turi būti pakankamai vietos, kad virš natūraliai stovinčių gyvūnų būtų pakankamai ventiliuojamo oro ir kad jokia būdu nebūtų trukdoma jiems natūraliai judėti. To paties priedo VII skyriaus 48 punkto 3 dalies trečia įtrauka draudžia vežti gyvūnus, jei kelionė trunka ilgiau kaip aštuonias valandas, nebent gyvūnus vežanti transporto priemonė atitinka papildomus reikalavimus, kaip antai – sudaromos sąlygos prie gyvūnų tiesiogiai priėti.

- 38 Todėl kadangi Bendrijos teisės aktų leidėjas Direktyvoje 91/628 pats nenustatė tiks-
laus gardų aukščio, reikia valstybėms narėms pripažinti tam tikrą diskreciją priimant
nacionalinės teisės nuostatas, leidžiančias užtikrinti visišką šios direktyvos nuostatų
veiksmingumą, atsižvelgiant į ja siekiamus tikslus ir laikantis Bendrijos teisės.
- 39 Kalbant apie pagrindinėje byloje nagrinėjamas nuostatas, iš Teisingumo Teismui
rašytinėje ir žodinėje proceso dalyje pateiktų pastabų išplaukia, kad Danijos Kara-
lystė turėjo tikslą savo vidaus teisėje labai abstrakčius Direktyvoje 91/628 numatytus
reikalavimus dėl gardo aukščio pakeisti į tiksliai suformuluotas pareigas. Todėl ji
mano, kad galima remtis 2002 m. kovo 11 d. Gyvūnų sveikatos ir gerovės mokslo
komiteto, kuris yra Bendrijos komitetas, priimtomis rekomendacijomis dėl vežamų
gyvūnų apsaugos, motyvuojant tuo, kad jomis siekiama atsižvelgti į naujesnius
mokslo duomenis nei tie, kuriais buvo remtasi priimant Direktyvą 91/628. Todėl,
Danijos vyriausybės nuomone, minėtos rekomendacijos sudaro geriausią pagrindą
tikslinant šios direktyvos normas ir užtikrinant gyvūnų apsaugą.
- 40 Reikia manyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami teisės aktai, kuriuose numatytos
su gardų aukščiu susijusios normos siekiant, kad vežėjai galėtų remtis tikslesnėmis
normomis nei tos, kurios įtvirtintos Direktyvoje 91/628, iš principo išplaukia iš
EB 249 straipsniu valstybėms narėms suteiktos diskrecijos, tačiau su sąlyga, kad tokie
teisės aktai tiek, kiek jais galima užginčyti šios direktyvos tikslų pašalinti technines
kliūtis, trukdančias prekiauti gyvūnais, ir sudaryti palankias veiklos sąlygas rinkos
institucijoms įgyvendinimą, objektyviai yra būtini ir proporcingi siekiant užtikrinti
pagrindinį vežamų gyvūnų apsaugos tikslą, kurio siekiama Direktyva 91/628.
- 41 Šiuo požiūriu iš Danijos vyriausybės pastabų išplaukia, kad Danijos Karalystė pagrin-
dinėje byloje nagrinėjamais teisės aktais suteikė prioritetą vežamų gyvūnų apsaugos

tikslo įgyvendinimui kitų Direktyvos 91/628 tikslų atžvilgiu. Be to, ši vyriausybė pabrėžia: kadangi gyvūnų gerovė yra prioritetas, ji nusprendė išvengti, kad vežami gyvūnai patirtų beprasmiškas kančias atsižvelgiant, kiek įmanoma, į esamus ekonominius interesus, būtent – į vežėjų interesus, ir į galimybes prisitaikyti prie naujų reikalavimų.

42 Be to, iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pateiktos informacijos išplaukia, kad vienas iš minėtų teisės aktų tikslų buvo pasunkinti ir pabranginti vežamų gyvūnų reikalavimų sąlygas ir taip netiesiogiai sumažinti ilgai įskendytą vežamų gyvūnų skaičių. Pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuostatos, be kita ko, reikalauja perdaryti gyvūnams vežti skirtus automobilius, o tai, Danijos vyriausybės skaičiavimais, eksportuotojams reikštų papildomas nuo 10 000 iki 20 000 eurų išlaidas autotraukiniui.

43 Tokiomis aplinkybėmis negali būti atmesta, kad papildomos išlaidos, kurias gali lemti pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės aktų laikymasis bei techniniai sunkumai, gali trukdyti įgyvendinti tikslus pašalinti technines kliūtis, trukdančias prekiauti gyvūnais, ir sudaryti palankias veiklos sąlygas rinkos institucijoms, šitaip apribojant laisvą importuojamų ir eksportuojamų prekių judėjimą.

44 Teisingumo Teismui pateiktoje byloje nesant jokių duomenų, susijusių su pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės aktų įtaka geram bendros rinkos funkcionavimui, būtent kiek tai susiję su kitų valstybių narių kiaulių augintojais, kurie veža gyvūnus Danijos teritorijoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo patikrinti, ar šie teisės aktai lemia techninius sunkumus, kurie gali trukdyti įgyvendinti tikslus pašalinti technines kliūtis, trukdančias prekiauti gyvūnais, ir sudaryti palankias veiklos sąlygas rinkos institucijoms, kurių siekiama Direktyva 91/628, ir,

atsižvelgiant į šiuos įvairius elementus, įvertinti, ar priimdama minėtus teisės aktus Danijos Karalystė viršijo šios direktyvos jai suteiktą diskreciją. Minėtas teismas visų pirma privalo įsitikinti, kad šie teisės aktai tiek, kiek jie gali užginčyti šių dviejų tikslų įgyvendinimą, yra objektyviai būtini ir proporcingi siekiant užtikrinti pagrindinį vežamų gyvūnų apsaugos tikslą, kurio siekiama šia direktyva.

45 Dėl to jis privalės pirmiausia patikrinti, ar dėl papildomų išlaidų ir techninių sunkumų, kuriuos lemia pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuostatos, jas priėmusios valstybės narės kiaulių augintojai neatsiduria nepalankioje padėtyje. Paskui jis turi įsitikinti, kad šios nuostatos negali nubausti minėtų augintojų, siekiančių eksportuoti savo produktus, palyginti su kitų valstybių narių eksportuotojais, kurie nepatiria papildomų išlaidų, susijusių su techniniais autotraukinių pakeitimais. Galiausiai jis turės įvertinti, ar šios nuostatos nesudarys nepalankios situacijos kitų valstybių narių kiaulių augintojams, kurie nori vežti gyvūnus į Daniją arba per šią valstybę narę ir kurie taip pat privalės perdaryti autotraukinius, įgyvendindami Danijos teisės aktų reikalavimus.

46 Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytas aplinkybes, į pateiktus pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti taip, kad teisės aktai, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose nurodytos su gyvūnų gardų aukščiu susijusios normos tam, kad vežėjai galėtų remtis tikslesnėmis normomis nei įtvirtintos Direktyvoje 91/628, gali būti priskirtini EB 249 straipsniu valstybėms narėms suteiktai diskrecijai, tačiau su sąlyga, kad šie teisės aktai, kuriais laikomasi šia direktyva siekiamo vežamų gyvūnų apsaugos tikslo, netrukdo, pažeidžiant proporcingumo principą, įgyvendinti tikslus pašalinti technines kliūtis, trukdančias prekiauti gyvūnais, ir užtikrinti tinkamą organizuotos rinkos veikimą, kurių taip pat siekiama minėta direktyva. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo patikrinti, ar minėti teisės aktai nepažeidžia šių principų.

Dėl trečiojo klausimo

- 47 Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 91/628 priedo VI skyriaus 47 punkto D skirsnis turi būti aiškinamas taip, kad valstybė narė neturi teisės nustatyti nacionalinių taisyklių, kuriose nurodoma, kad kai vežimo trukmė viršija aštuonias valandas, vienai 100 kg kiaulei būtina skirti ne mažiau kaip $0,50\text{m}^2$ paviršiaus ploto.
- 48 Šiuo požiūriu pirmiausia reikia priminti, jog pagal Direktyvos 91/628 3 straipsnio 1 dalies aa punktą valstybės narės užtikrina, kad gyvūnų pakrovimo tankis bent jau atitinka normas, išdėstytas šios direktyvos priedo VI skyriuje ir taikomas tame skyriuje nurodytiems gyvūnams bei transporto priemonėms. Kita vertus, minėto skyriaus 47 punkto D skirsnyje numatyta, kad norint laikytis minimalių šia direktyva keliamų reikalavimų, t. y. kad visoms kiaulėms turi būti sudarytos sąlygos bent jau natūraliai atsigulti ir atsistoti, maždaug 100 kg sveriančių kiaulių pakrovimo tankis neturėtų viršyti 235 kg/m^2 , o tai yra lygu $0,42\text{ m}^2$ 100 kg sveriančiai kiaulei. Be to, toje pačioje nuostatoje skelbiama, kad, atsižvelgiant į kiaulių veislę, dydį, ir fizinę būklę, gali prirėkti padidinti pirmiau nurodytą minimalų reikalaujamą paviršiaus plotą; jį taip pat gali prirėkti padidinti iki 20 % atsižvelgiant į oro sąlygas bei kelionės trukmę.
- 49 Todėl iš Direktyvos 91/628 priedo VI skyriaus 47 punkto D skirsnio formuluotės išplaukia, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas akivaizdžiai nustatė minimalias pakrovimo normas kiaulėms, sveriančioms apytiksliai 100 kg, ir, be kita ko, leido valstybėms narėms padidinti šias normas iki 20 % atsižvelgiant į oro sąlygas bei kelionės trukmę.
- 50 Todėl reikia konstatuoti, kad nacionalinė nuostata, pagal kurią reikalaujama, kad kai vežimo trukmė viršija aštuonias valandas, vienai 100 kg kiaulei būtina skirti ne mažiau kaip $0,50\text{ m}^2$ paviršiaus ploto, nepažeidžia šio sprendimo 48 punkte prime-

namų Direktyvos 91/628 nuostatose įtvirtintų minimalių ir maksimalių normų. Iš tiesų tokioje nuostatoje reikalaujamo minimalaus ploto padidinimas yra pateisinamas kelionės trukme ir neviršija Bendrijos teisės aktų leidėjo šiose nuostatose numatytos leistinos 20 % ribos.

- 51 Šiomis sąlygomis į pateiktą trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 91/628 priedo VI skyriaus 47 punkto D skirsnis turi būti aiškinamas taip, jog valstybė narė turi teisę priimti nacionalines taisykles, kuriose nustatyta, kad kai vežimo trukmė viršija aštuonias valandas, vienai 100 kg kiaulei būtina skirti ne mažiau kaip 0,50 m² paviršiaus ploto.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 52 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

- 1. Nacionalinės teisės aktai, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose nurodytos su gardų aukščiau susijusios normos tam, kad vežėjai galėtų remtis tikslesnėmis normomis nei įtvirtintos 1991 m. lapkričio 19 d. Tarybos direktyvoje 91/628/EEB dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir iš dalies keičiančioje**

Direktyvas 90/425/EEB ir 91/496/EEB, iš dalies pakeistoje 1995 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 95/29/EB, gali būti priskirtini EB 249 straipsniu valstybėms narėms suteiktai diskrecijai, tačiau su sąlyga, kad šie teisės aktai, kuriais laikomasi šia iš dalies pakeista direktyva siekiamo vežamų gyvūnų apsaugos tikslo, netrukdo, pažeidžiant proporcingumo principą, įgyvendinti tikslus pašalinti technines kliūtis, trukdančias prekiauti gyvūnais, ir užtikrinti tinkamą organizuotos rinkos veikimą, kurių taip pat siekiama minėta iš dalies pakeista direktyva. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo patikrinti, ar minėti teisės aktai nepažeidžia šių principų.

2. Direktyvos 91/628, iš dalies pakeistos Direktyva 95/29, priedo VI skyriaus 47 punkto D skirsnis turi būti aiškinamas taip, kad valstybė narė turi teisę priimti nacionalines taisykles, kuriose nustatyta, kad kai vežimo trukmė viršija aštuonias valandas, vienai 100 kg kiaulei būtina skirti ne mažiau kaip 0,50 m² paviršiaus ploto.

Parašai.